

Sveikatos apsaugos ministerijos
Respublikinis mitybos centras

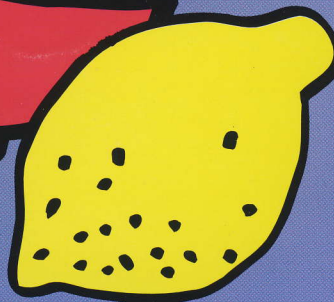
(parengta pagal užsienio literatūrą)

10

patarimų vaikams kaip maitintis

Ž A I D I M A S

Tiražas 20 000 vnt.
Vilnius, 1998 m.

10

patarimų
vaikams
kaip
maitintis

MAISTAS
suteikia
daug
džiaugsmo

Ar pameni, kaip mokeisi
važinėti dviračiu?
Svarbiausia, ką tau reikėjo
išmokti - išlaikyti
pusiausvyrą. O kai išmokai
ją išlaikyti, pedaly, rodės, ir
minti nereikėjo - ratai
tarytum savaime sukosi.
Tą patį galima pasakyti ir
apie maistą, kurį mes
renkamės. Kai tik išmoksi
derinti maisto kiekį ir rūšį ir
jei laikysies šių dešimties
patarimų, būsi sveikas ir
gerai jausies. Tai pasiekti
nebus sunku, jei išmoksi
pasirinkti tinkamus
produktus!

ŽAISK SU MUMISI!

Mėgaukis
maistu,
kurį
vartoji

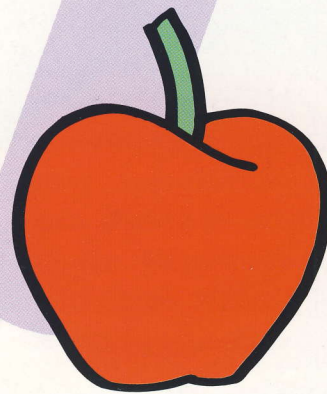
Smagu
mėgautis maistu
kartu su šeima ir draugais
namie ar mokykloje. Ar stebėjai,
kaip žmonės renkasi maistą - kokius
vaisius jie valgo, kokių vaisių sultis jie
geria? Ar kasdien skanauji šviežių
vaisių? O gal kasdien išgeri vaisių
sulčių? Žvilgtelėk į savo mokyklinę
kuprinę ar į lėkštę ant pietų stalo.
Kiek ten pamatei gražių, nuplautų
obuolių ar kriaušių? O gal
radai ir kitokių vaisių ar
daržovių?

Atsakyk į klausimus

(pasirink atsakymą, kuris tau labiausiai tinka,
ir jį pažymėk)

Kiekvieną dieną tu suvalgai:

- a) vieną vaisių
- b) išgeri bent vieną stiklinę vaisių sulčių
- c) suvalgai du ar daugiau vaisių

Rytas
išaušo.

Ką
tu
valgai?

Pusryčiaudamas suvalgai:

- a) bandelę su sviestu ar su sviestu ir medumi
- b) nieko nevalgai
- c) dribsnių su bananais ir pienu

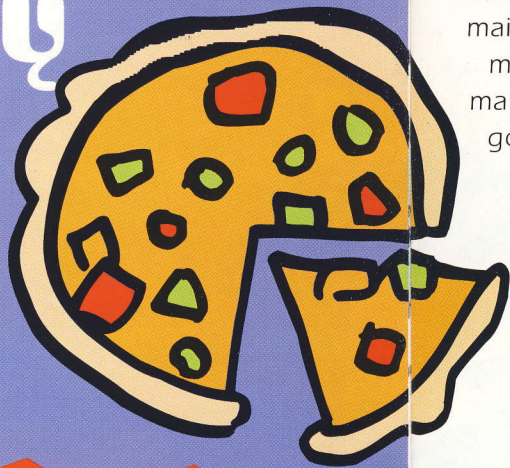
Pusryčiai - labai
svarbus
dienos valgis

Mūsų organizmui būtina energija, o po nakties miego energijos kiekis yra sumažėjęs.

Automobiliai, autobusai ir traukiniai negali važiuoti be kuro. Prieš išeidamas į mokyklą ar iškeliaudamas kur nors savaitgalį, būtinai papusryčiauk.

Ryte tau reikia papildyti energijos kiekį. Per pusryčius suvalgyk dribsnių su grietinėle ar pienu, varškės, jogurto ar vaisių, sumuštinuką su rupia duona ir liesa mėsyte. Nepamiršk atsigerti šiltos arbatos ar pieno, gal sulčių.

Kiekvieną
dieną
valgyk
įvairių
maisto
produktų

Tu užkandžiauji
(mėsainiu, traškučiais, bandelėmis):

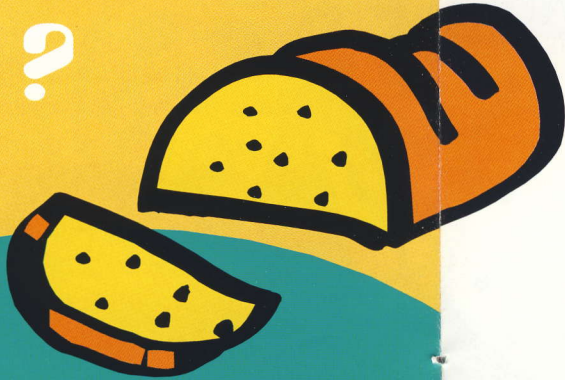
- a) kartą per savaitę
- b) kasdien

Įvairus maistas- sveikos mitybos taisyklė

Kiekvieną dieną reikia valgyti kuo įvairesnį maistą. Vieni maisto produktai turi daug vienos rūšies tavo organizmui būtinų medžiagų, kiti - kitos rūšies. Nėra tokio maisto produkto, į kurio sudėtį įeitų visos tau reikalingos medžiagos. Tik valgydamas labai įvairų maistą, aprūpinsi savo organizmą daugiau kaip 40 skirtingų vitaminų ir mineralų, būsi sveikas ir žvalus. Nedideliais kiekiais kasdien valgant įvairius maisto produktus, nereikės atsisakyti produktų, kurie tau labai patinka.

4 Kurie maisto produktai tau atrodo svarbiausi?

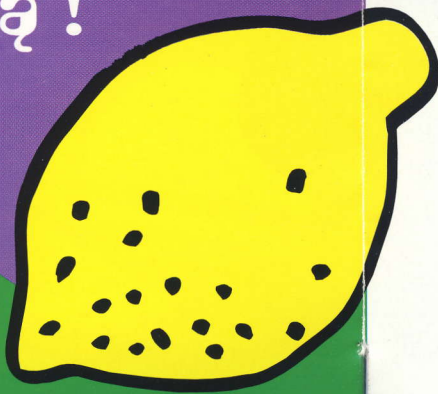
Kasdien tu suvalgai:

- a) dvi riekes juodos duonos
- b) visai nevalgai duonos
- c) jei esi alkanas, valgai daug duonos

4 Angliavandeniai-pagrindinė tavo vartojamo maisto sudėtinė dalis

Daugelis žmonių valgo nepakankamai maisto produktų, turinčių daug angliavandenių, – dribsnių, ryžių, makaronų, bulvių, duonos. Beveik pusę su maistu gaunamos būtinos energijos tau suteiks šie produktai, todėl kiekvieną kartą valgydamas pasirink bent vieną iš jų. Paskanauk duonos, makaronų, daržovių sriubos, kruopų košės – gausi papildomų maistinių skaidulų. Ar matei, kaip kepa duoną? O, kaip ji kvepia!

5 Daržovių ir
vaisių –
penkis
kartus
per dieną!

Kasdien tu suvalgai:

- a) 2-3 porcijas daržovių (žalių arba virtų)
- b) tik bulvių traškučių
- c) niekada nevalgai daržovių

Rinkis

vaisius ir daržoves
kiekvieną kartą
valgydamas ar užkandžiaudamas!

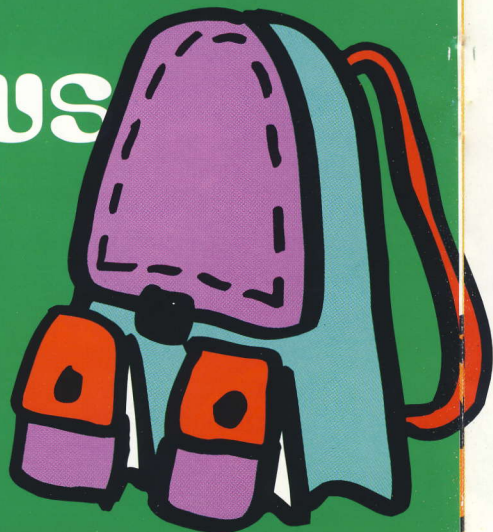
Vaisiai ir daržovės - vieni svarbiausių mūsų organizmui reikalingų maisto produktų, suteikiančių vitaminų, mineralų ir skaidulinių medžiagų. Visi turėtumėme valgyti vaisių ir daržovių penkis kartus per dieną.

Pavyzdžiui, per pusryčius išgerti stiklinę vaisių sulčių, priešpiečiams užkąsti obuolio ar banano, per pietus ir vakarienę suvalgyti po porą daržovių - bent jau tiek turėtų užtekti.

Kiek įvairių daržovių ir vaisių tu matei parduotuvėse? Kokių dar neragavai?

Riebus maistas

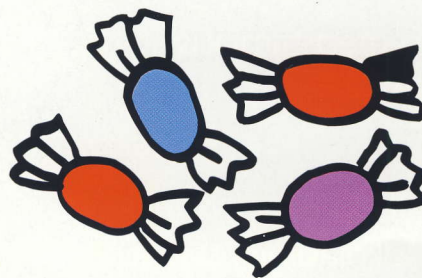

Jei valgai sumuštinį, paprastai pasirenki:

- a) užteptą storu sviesto ar uogienės sluoksniu
- b) su žuvimi ar liesa mėsa ir salotomis
- c) su sūriu ir marinuotais agurkėliais

Riebus maistas kenkia sveikatai

Jeigu valgysi labai riebius maisto produktus (sviestą, keptą mėsą ir dešreles, pyragą ir pyragaičius), gali pakenkti savo sveikatai. Nors mūsų organizmui ir reikalingi riebalai, kad gautumėme visas mums reikalingas maisto medžiagas, verčiau nepiktnaudžiauti per daug šiais produktais. Jeigu valgei sočius pietus, vakarienei pasirink liesesnį maistą.

Rinkis tinkamus užkan- džius

Tavo mėgstamiausi
užkandžiai yra:

- a) vaisiai
- b) duona ar bandelė
- c) šokoladiniai sausainiai

7 Valgyk kiekvieną kartą tuo pačiu laiku ir rinkis įvairius užkandžius

Net jeigu tu valgai reguliariai, kartais gali pasijusti alkanas, ypač jeigu daug sportuoji ar sunkiai dirbi. Užkandžiauk, bet tai neturi pakeisti pagrindinių valgių. Yra daug įvairiausių užkandžių. Gali pasirinkti traškučių, riešutų ir kitų maišelyje įpakuotų užkandėlių, šokoladinių plytelių, pyragaičių, sausainių. O kartais gal suvalgyk sumuštinį, šviežių ar džiovintų vaisių, daržovių riekelių – morkų ar salierų, pomidorą ar agurką. Svarbu valgyti kuo daugiau obuolių, kriaušių, slyvų, taip pat uogų, augančių miškuose ar auginamų savo soduose.

Numalšink troškulį

Kasdien tu išgeri:

- a) 2-3 stiklines pieno
- b) geri labai mažai skysčių
- c) geri daug ir įvairių gėrimų

Gerks daug skysčių

Ar žinai, kad daugiau nei pusę tavo kūno svorio sudaro vanduo? Kad būtum sveikas, turi kasdien ne vien tik valgyti, bet ir gerti - mažiausiai 5 stiklines skysčių per dieną. Ypač svarbu daug gerti karštą dieną ar po intensyvios mankštos, kad išvengtum vandens trūkumo organizme.

Paprastai ne visada tavo organizmas pats primins apie tai. Vanduo, žinoma, tinka, bet vaisių ir daržovių sultys, arbata, gaivieji gėrimai, pienas taip pat puikiai numalšins troškulį.

Rūpinkis
savo
dantimis!

Kaip dažnai tu saldini cukrumi
valgį ar gėrimą (arbatą, kakavą,
valgydamas įvairias košes,
dribsnius?

- a) kartą per dieną
- b) niekada
- c) dažnai

Valyk
dantis dukart
per dieną

Jei valgysi daug saldumynų, tavo dantys greičiau ges. Todėl nesmaguriauk saldžių produktų ir negurkšnok limonado be pertraukų! Tačiau jei dukart per dieną valysi dantis dantų pasta su fluoridu, tavo dantys ilgiau išliks sveiki ir gražūs. Be to, išvalęs dantis vakare prieš miegą, nevalgyk jokio maisto, o gerk nebent tik vandenį!

Ar
tau
reikia
daugiau
judėti?

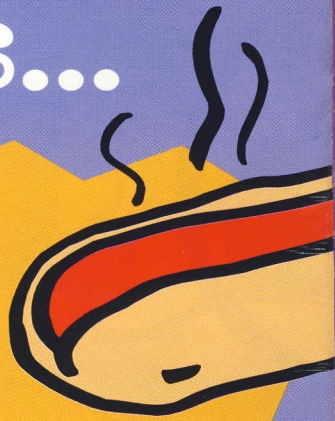
Tu valgai traškučius, šokoladą
ir sočius užkandžius:

- a) niekada jų nevalgai
- b) kartais
- c) kasdien

Kas
dieną būk
aktyvus

Kaip dviratis, ilgą laiką nenaudojamas, gali surūdyti, taip ir mūsų raumenys bei kaulai turi nuolat judėti. Judėti reikia tam, kad širdis būtų sveika ir kaulai stiprūs. Be to, sportas suteikia daug džiaugsmo. Pamėgink kasdien imtis kokios nors veiklos, pavyzdžiui, pradėk vaikščioti pėsčias į mokyklą arba bėgiok. Tokie žaidimai kaip šokinėjimas per virvutę ar futbolas pertraukos metu gali būti gera mankšta kūnui. Plaukymas - ypač naudinga sporto šaka, jeigu nori gyventi sveikai.

0 dabar suskaičiuok taškus...

- 1) 2 taškai Nepakanka
b) 1 taškas Valgyk ir pačių vaisių
c) 3 taškai Puikus pasirinkimas
- 2) 2 taškai Rinkis storą duonos riekę su plonu užtepo sluoksniu
b) 0 taškų Mums visiems reikia dieną pradėti pusryčiais
c) 3 taškai Puikiai subalansuotas maistas
- 3) 3 taškai Kartais galima valgyti ir tokį maistą
b) 0 taškų Nepamiršk, kad maistas turi būti įvairus
- 4) 2 taškai Valgyti duoną kasdien - nebloga mintis
b) 0 taškų Duona - produktas, suteikiantis daug energijos
c) 3 taškai Geriausias variantas!
- 5) 3 taškai Puiku, su šiuo maistu tu gausi daug skaidulinių medžiagų ir vitaminų
b) 0 taškų Jie nėra laikomi daržovėmis - tai angliavandeniai
c) 0 taškų Jei nori, kad maistas būtų subalansuotas - valgyk daugiau daržovių

- 6) 2 taškai Ribok sviesto kiekį
b) 3 taškai Puikus pasirinkimas
c) 2 taškai Kartais paskanauk neriebaus sūrio

- 7) 3 taškai Puikus pasirinkimas
b) 2 taškai Taip pat neblogas pasirinkimas
c) 2 taškai Valgyk ir vaisių

- 8) 3 taškai Tavo kaulai bus sveiki ir stiprūs
b) 0 taškų Kasdien tau reikia išgerti mažiausiai 4-5 stiklines skysčio
c) 3 taškai Puiki mintis

- 9) 3 taškai Puikiai subalansuotas maistas
b) 2 taškai Cukrus gali būti sveiko maisto dalimi
c) 1 taškas Visada valyk dantis bent jau dukart per dieną

- 10) 1 taškas Tau nebūtina visiškai atsisakyti šių produktų
b) 3 taškai Sveikai maitinantis kartais galima pasivaikinti ir tokiais gardėšiais
c) 2 taškai Aktyviai sportuok, kad sudegintum kalorijas

Tavo surinkti taškai:

22-30

Tavo pasirinkimas puikus

13-21

Dedi nemažai pastangų, bet rezultatas galėtų būti geresnis

mažiau nei 13

Tau reikia šį tą pakeisti, renkantis maistą ar gyvenimo būdą, kad pagerintum savo rezultata.